

Ο συγγραφέας του παραθέματος με συγκινησιακή φόρτιση στο λόγο, αναφέρεται στην Ά Εθνοσυνέλευση στην Επίδαυρο κατά την διάρκεια της Επανάστασης. Συγκεκριμένα, κάνει λόγο για τους «πρώτους νομοθέτες», τους ανθρώπους που θα ανοίξουν τα μάτια τους στον ήλιο, απαλλαγμένα από σύννεφα δουλείας και περιγράφει την ανέλπιστα χαρά με την οποία οι επαναστατημένοι Έλληνες έθεταν τα θεμέλια για ελεύθερο βίο και την δημιουργία ενός ευνομούμενου κράτους στο οποίο θα δέσποζε η ισότητα και η δικαιοσύνη. Αναφέρεται σε αυτούς που κληρονόμησαν το δικαίωμα να «συνέρχεσθαι και συνδιαλέγεσθαι» υπονοώντας την συνέχιση του πολιτικού βίου που υπήρχε στους Έλληνες πριν από την οθωμανική κατάκτηση. Περιγράφεται γλαφυρά ο ενθουσιασμός και η συγκίνηση των συμμετεχόντων και παρά τον προσωρινό χαρακτήρα του πολιτεύματος που προέκυψε από την πρώτη αυτή Εθνοσυνέλευση, οι πρωτοβουλίες των Ελλήνων φανερώνουν την διάχυτη επιθυμία να τεθούν οι βάσεις για ένα δημοκρατικό και φιλελεύθερο βίο.

ΠΑΡΑΘΕΜΑ 5 ΣΕΛ. 62

- ✓ Ποια συναισθήματα προκαλεί στους Έλληνες της υπαίθρου ο εμφύλιος πόλεμος του 1824;

Το παράθεμα αναφέρεται στον τρόπο που είχε κυριαρχήσει στους Έλληνες της υπαίθρου εξαιτίας των φρικαλεοτήτων του εμφυλίου πολέμου του 1824. Οι βιαιότητες των δύο αντιμαχόμενων παρατάξεων έφτασαν σε τέτοιο βαθμό, ώστε να θυμίζουν τις πρωτοφανείς βιαιοπραγίες των Τούρκων κατά την επαναστατική απόπειρα του 1770. Το παράθεμα είναι ενδεικτικό των παθών που κυριάρχησαν κατά το πρώτο εξάμηνο του 1824 στον α' εμφύλιο πόλεμο και που συνεχίστηκαν και κορυφώθηκαν κατά το δεύτερο εξάμηνο του ίδιου έτους με το β' εμφύλιο. Τα θλιβερά γεγονότα των εμφυλίων είχαν άμεσο αντίκτυπο στην Ελληνική επανάσταση, σημάδεψαν τις συνειδήσεις των Ελλήνων και των δύο πλευρών, ενέσπειραν τη διχόνοια και το μίσος, επικράτησε ο διχασμός, ο φατριασμός και το τοπικιστικό πνεύμα, αντί για την ομοψυχία και τις κοινές εθνικές επιδιώξεις. Οι προσωπικές φιλοδοξίες υπερέβησαν τους στόχους της επανάστασης και τις προσδοκίες ολόκληρου του έθνους.

ΠΑΡΑΘΕΜΑ 6 ΣΕΛ. 63

- ✓ Τι γνωρίζετε για το Σύνταγμα που εκπόνησε η Γ' Εθνοσυνέλευση;

Το παράθεμα δίνει τα 9 άρθρα από το Σύνταγμα που προέκυψε από την Γ' Εθνοσυνέλευση της Τροιζήνας. Αναγνωρίζεται η λαϊκή κυριαρχία (άρθρο 5), η ισονομία (άρθρο 7), η διάκριση των εξουσιών (άρθρο 36), καθορίζονται οι εξουσίες του κάθε φορέα – του νομοθετικού σώματος, του νομοτελεστικού Κυβερνήτη και των δικαστηρίων, άρθρα 37, 38, 39, 40, 41 και 42. Πρόκειται για σύνταγμα δημοκρατικό και φιλελεύθερο, όπως και όλα τα επαναστατικά συντάγματα της ίδιας περιόδου, το οποίο ανταποκρινόταν στις προσδοκίες και στις ελπίδες των αγωνιστών για ελεύθερο, δημοκρατικό βίο μετά την απελευθέρωση. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι, παρά την έλλειψη πολιτικής παιδείας και κοινοβουλευτικού αντιπροσωπευτικού συστήματος στην προεπαναστατική Ελλάδα, οι αγωνιστές εμπνέονται από τα ιδανικά του Ευρωπαϊκού και Νεοελληνικού Διαφωτισμού και επιζητούν την οργάνωση του κατοπινού ανεξάρτητου κράτους τους πάνω σε βάσεις δημοκρατίας, ισότητας και ισονομίας.

ΠΑΡΑΘΕΜΑ 7 ΣΕΛ. 63

✓ **Τι γνωρίζετε για την σύνθεση του κόμματος του Πανελληνίου;**

Το παράθεμα αναφέρεται στην πρωτοβουλία του Καποδίστρια να συγκροτήσει ένα συμβουλευτικό όργανο, το «Πανελλήνιον», τα μέλη του οποίου θα αναλάμβαναν τις ανώτερες κυβερνητικές θέσεις. Η πρωτοβουλία του αυτή και οι επιλογές του καθορίστηκαν με κριτήριο την αποσόβηση των παθών του εμφυλίου σπαραγμού που μόλις είχε παύσει. Οι κινήσεις του είχαν μάλλον κατασταλτικό χαρακτήρα, ενώ ταυτόχρονα θα έπρεπε να ανταποκρίνονται και στην κρισιμότητα και στην ευθύνη των θέσεων και αρμοδιοτήτων. Έτσι, προσπάθησε να είναι ίση η αντιπροσώπευση και των τριών κομμάτων αλλά και όλων των έως τότε απελευθερομένων περιοχών στο «Πανελλήνιον», να ικανοποιηθούν οι προσωπικές φιλοδοξίες και επιδιώξεις αγωνιστών που είχαν προσφέρει πολλά στην υπόθεση της Ανεξαρτησίας και να ανταποκρίνονται οι ικανότητες των μελών του «Πανελληνίου» στις ευθύνες των θέσεων που καταλάμβαναν. Αυτό θα έφερνε την καταστολή των συγκρούσεων και θα επέτρεπε στον ίδιο και στην κυβέρνηση του να ασχοληθούν απρόσκοπτα με τα μεγάλα προβλήματα της διοίκησης.

ΠΑΡΑΘΕΜΑ 8 ΣΕΛ. 68

✓ **Τι γνωρίζετε για την στάση των πολιτών απέναντι στα κόμματα της εποχής;**

Το παράθεμα σχολιάζει την ιδιότυπη συμπεριφορά και νοοτροπία απέναντι στα κόμματα κατά την τρίτη και τέταρτη δεκαετία του 19^{ου} αιώνα, επικρατεί η άρνηση

και η αμφισβήτηση τόσο του θεσμού των πολιτικών κομμάτων όσο και του ρόλου των πολιτικών. Και όσο και αν η ιδιοτελής και χρησιμοθηρική συμπεριφορά των εκπροσώπων των κομμάτων επέτρεπε μία επιφυλακτική στάση απέναντι στις προθέσεις και τις πράξεις τους, ωστόσο η ύπαρξη των νέων πολιτικών σχηματισμών ήταν μία αναγκαιότητα που συνδεόταν με τη νέα εποχή και που δεν ήταν δύσκολο να παρακαμφθεί. Η παλαιότερη νοοτροπία, τόσο στην Ελλάδα όσο και σε άλλα κράτη, προσδιόριζε διαφορετικά το ωφέλιμο και το εθνικά επιβεβλημένο, οι αποφάσεις είχαν καθαρά συγκεντρωτικό χαρακτήρα και δεν ήταν εύκολο τώρα πλέον να γίνει πεποίθηση ότι το πολιτικά ορθό θα μπορούσε να προκύψει μέσα από σύνθεση απόψεων, ότι η πολιτική αντιπαράθεση δε σημαίνει υπονόμηση της εθνικής υπόστασης αλλά εξυγίανση των πολιτικών θεσμών και ευρύτερη αντιπροσώπευση όλων των πλευρών της κοινωνίας και όλων των συμφερόντων. Είναι βέβαια φυσικό να υπάρχουν αμφιβολίες και επιφυλάξεις για έναν τόσο νεωτεριστικό θεσμό που ανέτρεπε τις παραδοσιακές δομές της λήψης αποφάσεων, εξουσίας, διοίκησης, ανάδειξης φορέων εξουσίας. Χρειαζόταν μία περίοδος προσαρμογής της ελληνικής κοινωνίας στα νέα δεδομένα, χρειαζόταν να δοκιμαστεί η αποτελεσματικότητα και η φερεγγυότητα του κοινοβουλευτικού βίου, ώσπου τα κόμματα να καταξιωθούν στην συνείδηση των πολιτών.

ΠΑΡΑΘΕΜΑ 9 ΣΕΛ. 69**✓ Πώς σχολιάζεται από τον τύπο της εποχής η λειτουργία των κομμάτων ;**

Το παράθεμα είναι ένα απόσπασμα από κύριο άρθρο μιας από τις πρώτες ελληνικές εφημερίδες με τον τίτλο Αθηνά, όπου σχολιάζεται αρνητικά ο χαρακτήρας των πρώτων κομμάτων. Ο συντάκτης του άρθρου επισημαίνει ότι τα πραγματικά οργανωμένα κόμματα ή φατρίες θα πρέπει να στηρίζονται σε πολιτικές αρχές, ενώ παρατηρεί ότι τα ξενικά κόμματα της εποχής έχουν ως βασική επιδίωξη την ικανοποίηση προσωπικών φιλοδοξιών και διεκδικήσεων και το διαγωνισμό των πολιτικών θέσεων, τη θεσιθηρία. Πράγματι, η συμπεριφορά πολλών από τους αντιπροσώπους των πρώτων κομμάτων επιβεβαίωναν την άποψη αυτή με την χρησιμοθηρική συμπεριφορά τους. Ο πολιτικός βίος είχε μετατραπεί σε στίβο πολιτικών φιλοδοξιών. Τούτο όμως δε θα πρέπει να εξατάζεται αποκομμένο από την μακράιωνη απουσία πολιτικών θεσμών και κοινοβουλευτισμού. Θα πρέπει να εξαταστεί και από την άναρχη και επιπόλαιη σύσταση και οργάνωση κομμάτων ήδη από τα χρόνια της Επανάστασης, που σκοπό είχε μάλλον την ικανοποίηση προσωπικών φιλοδοξιών και προσδοκιών για μελλοντική διοίκηση της Ελλάδας με

την προστασία μιας μεγάλης δύναμης, παρά την οργάνωση του κράτους πάνω σε πολιτικές αρχές.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΛΕΙΣΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

- 1.** Να απαντήσετε με την ένδειξη **Σωστό ή Λάθος** για τις παρακάτω προτάσεις:
- Ένας από τους λόγους που οργανώθηκαν τα πελατειακά δίκτυα ήταν και η απουσία συστήματος κοινωνική πρόνοιας. **Σ Λ**
  - Στην Πελοπόννησο αναπτύχθηκαν τρία μεγάλα δίκτυα πατρωνίας. **Σ Λ**
  - Τα δίκτυα πατρωνίας ακολούθησαν την ίδια τακτική με τα κόμματα σε θέματα εξωτερικής πολιτικής. **Σ Λ**
  - Ο Δ. Υψηλάντης πρότεινε την δημιουργία συγκεντρωτικού συστήματος διακυβέρνησης. **Σ Λ**
  - Στην πρώτη Εθνοσυνέλευση ο Κολοκοτρώνης κατόρθωσε να γίνει ρυθμιστής της κατάστασης. **Σ Λ**
  - Στην δεύτερη Εθνοσυνέλευση κυριάρχησαν οι πρόκριτοι. **Σ Λ**
  - Οι τοπικές διαφορές ανάμεσα στους πελοποννήσιους και στους νησιώτες οδήγησαν στον πρώτο εμφύλιο πόλεμο. **Σ Λ**
  - Οι προσωπικές φιλοδοξίες οδήγησαν στον δεύτερο εμφύλιο πόλεμο. **Σ Λ**
  - Ο Καποδίστριας συγκρότησε το «Πανελλήνιον» με εκπροσώπους από το ρωσικό κόμμα. **Σ Λ**
  - Το αγγλικό κόμμα υποστήριζε την άσκηση μετριοπαθούς πολιτικής. **Σ Λ**
  - Κύριο χαρακτηριστικό του γαλλικού κόμματος ήταν η πολεμική διάθεση. **Σ Λ**
  - Βασική επιδίωξη του ρωσικού κόμματος ήταν το αυτοκέφαλο της ελληνικής εκκλησίας. **Σ Λ**
  - Οι ιδέες του Διαφωτισμού επηρέασαν την πολιτική σκέψη των Ελλήνων, τουλάχιστον τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας των κομμάτων. **Σ Λ**
  - Τα πρώτα ελληνικά πολιτικά κόμματα ιδρύθηκαν κατά την προεπαναστατική περίοδο. **Σ Λ**
  - Τα πρώτα ελληνικά πολιτικά κόμματα αποτελούν απλή μετεξέλιξη των δικτύων πατρωνίας. **Σ Λ**
  - Οι πρώτες παρατάξεις προέκυψαν από την σύγκρουση του Δημητρίου Υψηλάντη με τους προκρίτους σχετικά με το ποιος θα διαχειριζόταν τον αγώνα. **Σ Λ**